

Ese detrei ori in septemana: Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a, candu o oala intréga, candu numai diumetate, adeca dupa momentulu impregiariloru.

Pretulu de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
diumetate de anu	4 " " "
patrariu	2 " " "
pentru Romani'a si strainetate:	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
diumetate de anu	8 " " "
patrariu	4 " " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespondinti a-i nostri, si d'adrepulu la Redactiune **Josefstadt, Langeasse Nr. 43.** unde suntu ase adresá si corespondintelu, ce privescu Redactiunea, administratiunea sau editur' a; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuntie si alte comunicatiuni, de interesu privat — se raspunde cate / cr. de linie repetitile se facu cu pretu scadutu. Pretulu timbrului cate 30 cr. pent. una data, se antecipa.

De la diet'a Ungariei.

(*) *Siedinti'a din 28 noemvre a casei reprezentantiloru.*

Se continua desbaterea generala a cauzei de natiunalitate.

Popp apera proieptulu minoritateri contra atacuriloru majoritateri. Pentru casulu daca nu s'ar primi proieptulu minoritateri, recomanda amenarea cauzei pana la regularea municipiloru.

C. Tisza e pentru proieptulu majoritateri.

Manoilovici e pentru proieptulu minoritateri. Arondarea dupa teritorie limbistice ar face capetu frecariloru natiunali éra numerulu limbiloru l'ar reduce la celu mai micu. Dorinti'a d'a avé stindarde proprie, este forte nevinovata. Fiecare asociatiune are flamur'a sa, si nu se póte precepe caus'a de ce se se denege acést'a natiunalitatiloru.

Berzeczey apera majoritateri cu glume.

Mai vorbire cati-va, alti cati-va renunsiara la cuventu, apoi se radica *Alessandru Mocioni* si apera minoritateri contra imputatiuniloru facute de majoritate. (Cuventarea o vom publica.)

Deák se marginesce a cere votare. Ministrulu *Eötvös* se alatura la proieptulu gatitu de Deák.

La votare: elaboratulu sectiuneri centrali se respinge cu unanimitate. Elaboratulu minoritateri se respinge cu 267 de voturi, contra a loru 24 (113 deputati absentau). Elaboratulu lui Deák se primisce de cas'a intréga cu exceptiunea celoru 24 de deputati natiunali.

Siedinti'a casei reprezentantiloru din 29 noemvre.

Se incepe desbaterea speciala in caus'a de natiunalitate. Notariulu chiama numele lui *Ales. Mocioni*.

A. Mocioni: Cas'a reprezentativa a primitu prin votarea facuta in siedinti'a de ieri, proieptulu substernutu de meritulu deputatu a orasiului Pest'a dlu F. Deák de basa desbaterii speciali. Principiulu fundamentalu, care se cuprinde in acéla, sta in opusetiune dirécta cu convingerea intima a mea, si a consotiloru mei; si dupa ce de alta parte modificatiunile, cari s'ar poté face cu ocaziunea desbaterii speciali — nu sunt in stare a schimbá acestu principiu fundamentalu: sum constrinsu a declará desí cu cea mai profunda si intima parere de reu, cumca cu consciinti'a nóstra nu póte incapa ca noi se primimu asupra-ne responsabilitatea cea mare carea e legata cu desbaterea acestei cestiuni; si pentru aceea mi ieu libertate a declará, cumca noi nu vom conlucrá la compunerea acestei legi si la desbaterea speciala nu vom participá. (Miscare mare.)

Dupa declararea acést'a solena, deputatii nostri natiunali cari erau de fatia, paresira cu totii cas'a, demonstrandu prin acést'a pré eclatantu, cumca proieptulu minoritateri, nu e fetulu numai a unoru ultraisti, ci a tuturoru romaniloru si serbiloru. *Dr. Miletić* alaturandu-se declaratiunei dlui *Dr. Ales. Mocioni* di-se ca nainte de acést'a cu 3 ani, am venitu cu sperantia si incredere, éra acum — dorere — trebuie se ne despartimu cu neincredere si nemultumire. Indepartendu-se astfelu deputatii natiunali, se scola renegatulu *Ivacicovicu* si intre aplause magiare dise cumca aci nu sunt deputati natiunali romani, seu serbi, ci numai deputati remnicolari; si dupa mintea lui afirma cumca de-

putatii respektivi faceau mai bine, daca si-depuneau mandatele.

Se incepu desbaterea speciala a proieptulu de lege in caus'a natiunalitatiloru, si deórace nu mai era de fatia a-acei aprigi anteluptatori, cari sustienura lupt'a 5 dile, forte iute s'a si finitu, facendu-se numai unele modificari neinsemnate. Finindu-se dara desbaterea acestei cauze vitali, astadi se puse la ordinea dilei proieptulu de lege in caus'a matrimoniului mistu, legea interconfesionala; inarticularea metropoliei romane unite, si a episcopateloru din Gherl'a si Lugosiu, in fine „uniunea“ Transilvanici cu Ungari'a. In siedinti'a acést'a s'au desbatutu numai cele doue proiepte mai sus amintite, facendu-se modificatiuni esentiali. Cele lalte doue si siedinti'a de mane.

Cuventarea deputatulu *Sigismundu Borlea*

in siedinti'a de marti 25 nov. in diet'a ung. la desbaterea cestiunei de natiunalitate.

Onorata Casa! Sunt 20 de ani trecuti de candu cuvintele salutarie si mari de libertate, de egalitate si de fratietaie resunara a latulu tierii. De atunci, On. Casa! forte multe sisteme de guvernare si guverne s'au schimbatu intru imperiulu austriacu si prin urmare si in Ungari'a. Aceste guverne purcediunda tóte — dupa afirmatiunea loru, din principiile salutarie ale libertatei, egalitatei si fratietaiei, ni si vorbiau multu despre acestea. Intra ceea, aceste principie sublime — fora de a carora realizare factica tier'a nóstra neci odata nu va poté finiscita, neci mare, neci ferice — remasera pururea frase frumoase dar góle pentru natiunalitatele magiare ce locuiescu in acést'a patria si sunt in majoritate.

In mani'a acestei esperiintie triste, desí nu sum optimistu, incepusemu totusi se speru in catu-va, cumca cestiunea de natiunalitate se va deslegá cu principiile dreptatei si ecitatei pre bas'a libertatei, egalitatei si fratietaiei. Incepusemu, dieu, a sperá

pentru ca Onorat'a Casa in adres'a sa pré umilita ce a substernut'o Maiestatei Sale in 1866, promiseso deslegarea cestiunei de natiunalitate precum recere dreptatea, ecitatea si fratietaie;

pentru ca totu in anulu 1866, in siedinti'a ce o tienú camer'a la 21 aprile, candu la ocaziunea desbaterii proieptulu de la comisiunea incredintiata cu organizarea sectiuniloru se scolaru 14 deputati romani a propune unu proieptu suplenitoriu, la ocaziunea acestei desbateri deputatii unguri ce vorbira — au declaratu cumca cestiunea de natiunalitate o vor deslegá pre bas'a dreptatei, ecitatei si fratietaiei; — desclinitu d. deputatu *Ladislau Tisza* a declaratu cumca cestiunea de natiunalitate se va deslegá — desí neci odata spre multamirea dlui deputatu *Vinceniu Babesiu*, dar — spre multamirea acelei natiuni carea si *V. Babesiu* i-e membru, éra asta declaratiune a dlui *Ladislau Tisza* a intimpinatu incuviintiarea casei.

Dar almintre este acum, se vom privi pasii ce se fecera pana aci a deslegá cestiunea de natiunalitate si a multiamí pretensiunile drepte ale natiuniloru nemagiare; se vom privi atatu elaboratulu comisiunei catu si parerea separata a dlui deputatu *Francescu Deák*, cari amendoue convinu in principiuni esentiali, si diferescu numai in cuvinte si in stilisare, din care cauza ambele elaborate, tiparite pe chartii separate, io le consideru numai de unulu, — asié dara privindu elaboratulu acést'a si acelu principiu periculosu ce intentiuneza a-lu aduce pretotindene la validitate: principiulu cumca Ungari'a este unu statu numai curatu magiaru si cumca in acést'a tier'a poliglóta, eschisivu numai magiar'a póte se

fi natiune si limba politica; — privindu-le aceste tóte, cu durere trebuie se facenu acum'a acea esperiintia: cumca sublimcle idei de libertate, egalitate si fratietaie, accentuate neintreruptu in acést'a casa, pentru noi la deslegarea cestiunei de natiunalitate remasera casi acea poveste despre sierpele de mare, de care multora li place a vorbí multe, dar inca nimene nu l'a potutu vedé in realitate.

Asié este, On. Casa! considerandu proieptulu de lege pusu pre mes'a casei cu privintia la deslegarea cestiunei de natiunalitate, carele purcede respicatu din principiulu ce l'am pomenitu, ajungu la acea trista convingere, cumca acestu proieptu nu si-are de base neci libertatea cu egalitatea si fratietaie, neci dreptatea cu ecitatea; densulu nu va fi in stare a multiamí nu numai pre deputatii romani si pre natiunea romanésca, ci neci pre cele lalte natiuni nemagiare ce in majoritate locuiescu acést'a tier'a. Nu va multiamí pentru ca in acestu elaboratu nu li se recunósce natiunalitatea politica, pentru ca elaboratulu li a-pésa propri'a loru limba natiunala ce si-o iubescu tocm'a precum ungurii iubescu pre a loru, si pentru ca in elaboratu se vede apriatu suprenat'ia natiunei si limbei unguresci preste cele lalte.

Acestu proieptu neci ca póte indestulá pe natiunile nemagiare, pentru ca precum spuséi, elaboratulu comisiunei nu se baséza neci pre principiulu libertatei, neci alu egalitatei, neci pre alu fratietaiei, cáci atatu contra acestora catu si contra dreptulu naturalu numai natiunea magiara si limb'a magiara se decretéza de natiune si limba politica si prin acést'a limb'a si natiunalitatea magiara impunendu-se celor'a lalte natiuni nemagiare, desvoltarea limbei si natiunalitati loru li se impedece, si prin acést'a dá unu privilegiu natiunei magiare pe cont'a celor'a lalte natiuni, ceea ce neci-de-cum nu consuna ideii de libertate, egalitate si fratietaie.

Mai departe proieptulu comisiunei nu e dreptu, cáci pre candu desémna privilegiu politicu eschisivu natiunei magiare in privintia natiunalitati si limbei, pre atunci pe cele lalte natiuni nemagiare le face sclave acestui privilegiu nedreptu si necoresponditoriu timpulu, si pentru ca pre candu natiunile nemagiare pórtu tóte sarcinele tierii asemenea cu magiarii, pre atunci proieptulu eschide pe natiunile nemagiare din drepturile de natiunalitate si limba séu cu totulu séu le face partasie in mesura forte neinsemnata.

Dar proieptulu acést'a nu e neci ecitabilu, cáci ne facendu amintire de recunóscearea politica-natiunala a natiunalitatiloru nemagiare ca majoritatea tierii, cari existu in tier'a in facta, si a carora existintia o recunósce si corpus juris, precum d. ablegatu *Dobrzansky* a demonstrat'o necontestabilu prin citatiunea §§-loru, — candu li denéga natiunalitatea politica, reservat'a libertate individuala reu mesurata pe sém'a loru, ne fiindu altu ce de catu unu trup mortu fora de ver unu protiu, — si pentru ca de órace prin acést'a limb'a magiara se impune natiuniloru nemagiare si in viét'a publica politica si confesionala, ele sunt constrinse la abnegare de sine insele si se desbraca de totu caracterulu natiunali;

Fatia de astfelu de fapte si cercustantie si de órace On. Casa scie bine ca ablegatii natiunali si cu ei natiunea loru a luptatu si nu vor incetá a luptá cu tóte poterile morale pentru natiunalitatea loru politica, pentru libertatea si egalitatea limbei loru natiunale, éra nu pentru libertate si egalitate individuala, deci fiindu ca prin proieptulu pusu pe mes'a casei ne vedenu insielati in sperantiele pentru cas'a pentru carea de la 1848 luptámu neincetatu si a carea dobendire o aseptámu acum dupa atate lupte, suferintie si dupa asceptare grea si lunga, de odata, cum disci, ne vedemu insielati in tóte sperantiele, — deci óre crede On. Casa ca proieptulu acést'a si la casu de se

va primí, legea acést'a, va indestulá, liniaci si paciul pro natiunile nemagiare? si crede ea ca prin acést'a liniscea si fericirea tierii se asigura. Asié credu ca fie cine e convinsu despre contrariulu.

Apoi daca On. Casa e convinsa despre acést'a, atunci póte fi convinsa fora indoieila si despre aceea, cumca candu majoritatea loquitiloru tierii suferu durere nascuta de neindestulare, candu acestia vedu bunulu loru mai mare si clenodiulu loru mai scumpu, — natiunalitatea si limb'a loru periclitata, si asié candu prin acést'a natiunile nutrescu fatia un'a de alt'a cea mai mare neincredere, — se nu dicu inimcétia, atunci tier'a de securu nu póte fi neci infloritória, neci linisceita, neci ferice.

Ca se demonstrámu acést'a nu trebuie se mergomu departe, ci se recuetámu numai la anii 1848 si 1849.

Batalia sangerósa civila ce a decursu intru natiuni la anii acestia in tier'a, si rezultatulu ei funestu pentru amendoue partile, aderverescu asertiunea mea cu totulu, (sgomotu; acést'a nu se tiene de obieptu.) si inca sunt fapte de consideratu din trecutulu de aprópe, — cáci desí voiescu unii se atribuc lupt'a natiuniloru din anii 1848 si 1849 reactiunei si camarilei, nu me indoiescu cumca scimu pré bine ca acést'a nu s'a intemplatu prin reactiune, ci prin instinctulu sustienerii proprie alu natiunalitatiloru nemagiare, cari si-au aperatu scump'a loru natiunalitate atacata, si-si credeau limb'a loru periclitata de suprimere.

Deci-dara, On. Casa! de dorimu a vedé pe tóte natiunile cari locuiescu in tier'a de sute de ani a le vedé indestulate, ferici si cu incredere buna si iubire catra o lalta, éra patri'a nóstra mare si ferice, atunci pe langa delaturarea proieptulu comisiunei, primirea proieptulu redese de ablegatii romani si serbi si din increderea acestora presentatu casei prin ablegatulu *Alessandru Mocioni*, e nu numai buna si necesaria, ci si neincungiurabila, pentru ca primul in genere nu multumesc pe natiunile nemagiare, si asié elu pórtu in sine germinele frecarii perpetue si neindestularii, bataliei si luptei intru natiuni si prin acést'a germinele neintielegeriloru din lantru cari aducu cu sine ruinarea tierii, pe candu ultimulu pe langa aceea ca neci de cum nu clatina existintia, si integritatea tierii, — cuprindiendu in sine cerintiele juste si ecitabile a tuturoru natiuniloru locutiórie in tier'a, prin aradicarea la lege, asigura increderea recipróca, iubirea fratióscá si principiile de libertate si egalitate din care purcede existintia durabila si fericirea tierii.

Si aceste tóte sunt astfelu de factori pe cari trebuie dupa parerea mea se-i tienemu strinsu in vedere si se-i intrebuintámu de cinosura in interesulu viitorulu existintiei se cure si jungerii la potere si fericire a dulcei nóstre patrii la deslegarea cestiunei de natiunalitate pe carea o desbatemu acum.

Cáci eu, On. Casa! asié credu ca desí noroculu e forte favoritoriu pentru Magiari de doi ani, si multe aspiratiuni li s'a implinitu intr' atata, in catu unii vor dice séu vor eugétá orbiti de norocu ca avendu noroculu in mani si fiindu domni situatiunii, potu tractá caus'a natiuniloru nemagiare din tier'a si anume cestiunea de natiunalitate dupa placulu loru si fora considerarea pretensiuniloru acestora ecitabile si juste; dupa parerea mea acést'a ar fi o procedura forte periculósa, si e forte de lipsa si bine a deslegá cestiunea natiunalitatiloru cu delaturarea nefericitei intentiuni acum pomenite, asié ca la intemplantia acéloru si nefericiloru posibilu, tóte natiunile tierii considerandu acést'a patria frumoasa de mama buna comuna, éra nu de vitréga se emuléza cu sacrificiele de fii buni la aperarea ei.

Desí e adeveru ca venindu Escel. Sa b. Beust cancelariulu imperialu, venindu din Sasoni'a la Viena si punendu-se in capulu regi-

mului, a medilocitu Ungurilor implinirea multor'a, séu — dupa parerea majoritatii dietale — implinirea tuturor dorintelor lor, totuși rogu a nu perde din vedere că sperința ne-a invetiata pe toti cumca regimulu si politică de Viena e foarte schimbătoră, mai schimbătoră de catu timpul primaverii, si asié foarte usioru se pôte intemplă ca, mai timpuriu séu mai tardu, des' nu de sine ci in urmare unei apesari din lantru séu din afora, lumea se véda venindu in capulu regimului de Viena in loculu Escel. Sale dlui Beust pe altu intieptu barbatu de statu fericitoriu de tieri din alta parte a lumii (sgomotu; cineva intre acést'a dice: Acel'a va fi Borlea!) Rogu a nu me intrerumpe cu batjocure, si rogu a me ascultá in pace cum ascultu eu pe fie-cine, si de afla cine-va de combatutu, binevoiesca a me combate cum are voia in modu parlamentariu, séu daca doresce cineva a batjocuri privatim, pôte face acést'a dupa siedintia in ambitu, si eu stau in privint'a acést'a ori-cui la dispositiune. Precum disei, venindu altu barbatu de statu, acel'a va avé alte principie, si voindu a face alte esperiminte spre intarirea imperiului si fericirea popóraloru, Ungari'a asié o pôte patí cum a patí'o serac'a Transilvania, adeca: legile aduse de dieta si santiunate, se vor nemici si sterge prin una simpla patenta, esceptiunandu naturalminte legile sanctionate primite de majoritatea dietala, cari se referescu la diferite tributuri, la grele si asié-dicendu nesuportabile sarcini si detorfi de statu, si atunci numai ce vom vedé că din constitutiunea anului 1867 va remané numai partea aceea, pe carea am dá-o bucurosu si neamicului nostru.

Pentru că, On. Casa! si Transilvani'a si-a avutu legi aduse de diet'a de la anii 1863 si 1864 conchiamata de principele ei legitimu si santiunate de Maiestatea Sa, dar acestea in urmare intrigeloru si conlucarii consiliariloru rei se nemicira in 1867 prin una simpla patenta. Astfelu fu remunerata natiunea romana din Transilvani'a pentru neclatit'a ei credintia, loialitate catra naltulu tronu si regimu in decursu de sute de ani si pentru sacrificiele ei de sange, astfelu fu remunerata in modu nedemnu de invidiatu, in catu, dupa dis'a unui barbatu mare si puternicu in presinte, o impinsa catra parete, des' eu nu recunosc neci candu că legi aduse prin dicta si santiunate s'ar poté sterge prin patente, apoi amintitele legi transilvane cu atata mai putienu s'ar poté sterge asié, pentru că acelea atatu de afundu sunt intiparite in inimele romaniloru nu numai din Transilvani'a ci si in ale tuturor romaniloru din imperiulu austriacu, in catu de acolo neci una patenta séu potere nu le pôte sterge.

Inse, ce s'a intemplatu in Transilvani'a la anulu 1867 dieu se pôte intemplá si in Ungaria la anulu 1869 séu mai tardu.

Astfelu de imprejurari si asemenea timpuri grele si eventualitati credu, On. Casa! că ar fi bine se le luám in socotintia la deslegarea cestiunei de nationalitate, căci venindu rondulu lor'a, va fi bine daca vor fi tóte natiunile locuitorie in tíera cu totulu impacate, in credintia sincera si iubire fratiésca, ca in timpu de periclu, venindu acést'a a supra loru din ori-care parte, se apere cu emulatiune iubit'a patria comuna si libertate, entusiasmati de libertatea, egalitatea si fratiéteata ce au avutu in patria.

Pentru aceea, de órace, cum amintí mai de multe ori, proiectulu comisiunei nu se bazezá neci pe principiulu de libertate, neci pe egalitate si fratiéteata, neci pe principiulu de dreptate ori ecitate, de órace in densulu pretotindene se vede intentiunea magiarisarii fortiate, si caruia mai bine i-ar compete titlulu proiectu pentru magiarisarea fortiat'a a nemagiariloru, — nu numai că nu multumesce pe natiunile nemagiare si nu le pôte paciú, ci de órace vedu că-su insielate in sperantiele loru si-su neresceptati in pretensiunile loru ecitabile si drepte, éra drepturile loru naturali calcate in picioré, cu dreptu se vor tanguí; éra apoi tanguirea natiuniloru nemagiare neindestulate de dreptate si ecitate ar nasce in tíera intre popórale locuitorie neintieptate continue si neincredere si lupta nefericita asemenea celeia din 1848 1849, si prin acést'a s'ar aduce peste tíera o nefericire nóua, — din contra de órace proiectulu presentatu casei prin Alesandru Mocioni pe langa aceea că nu vatemala esistint'a integritatei si autonomi'a tierii neci catu de putienu, asecura increderea reciproc'a a na-

tiuniloru locuitorie in tíera si iubirea loru fratiésca; mai departe asecura esistint'a firma, marirea, in florirea si fericirea tierii prin principiulu libertatii, egalitatii, fratiéteatii, dreptatii si ecitatii, — eu votezá pentru delaturarea celorlalte dóue proiecte si primirea proiectulu de lege predatu casei de Alesandru Mocioni.

Dupa acestea fia-mi iertatu a face acea observatiune dloru ablegati Bartal si Makray cari au disu că unele dintre nationalitati gravitéza spre Romani'a séu scie Ddieu in catro, — cumca suspitiunarea acést'a nu e alta de catu o editiune, Ddieu mai scie a cate óra repetita, vechia si foarte rósa a suspitiuniloru fora de tóta bas'a; dar arm'a suspitiunarii acesteia s'a scribitu prin intrebuintiare atata, si atatu e de ruginita prin vechimea ei, in catu nu mai pôte sierbí neci intrebuintietoriloru spre folosu, neci contrariiloru spre stricare.

Ce se tiene de suatulu bunu ce ni-lu dede nóa ieri ablegatul Bartal la capetulu vorbirii sale, des' acél'a nu éra nimenui de lipsa, totusi contra suatulu bunu n'am nemica de observatu, — dar' la modulu cu carele ni se dede acelu suatu bunu am se observu că acést'a mai multu semená modulu in care unu dictatoru dá porunca supusiloru sei, de catu modulu in care unu ablegatu dá suatu necerutu unui altu ablegatu, ce dupa parerea mea nu e procedura parlamentara. Dupa aceste tienu de necesariu din capulu loculu a dechiará cumca in casulu neacceptatu, de s'ar primí séu proiectulu comisiunei séu proiectulu ablegatulu F. Deák prin majoritate de basa pentru desbaterca speciala, de órace asupra mea nu potu luá responsabilitatea pentru rezultatele loru stricatióse si triste, — si pentrucu nu cumva cineva se se dica, de se vor intemplá aceste urmari stricatióse si triste, cumca si eu am lutu parte la compunerea loru, dechiaru că eu nu potu participá la desbaterca speciala si neci că voiu participá.

Conventarea deputatulu Dr. Ios. Hodosi,

in siedintia de joi 26 novembre, in diet'a ung. la desbaterca causei de nationalitate.

On. Camera! La 1866 camera alése o comisiune de 40 de membri cu scopu se prepare si astérna camerei unu proiectu de lege in cestiunea de nationalitate. Atunci speramu si credeamu că asta cestiune mare si importanta ce pre toti asemenea ne intereséza, se va deslegá spre multumirea si indestularea tuturor'a, tuturoru natiuniloru locuitorie in acést'a tíera.

Mi pare reu că dupa cele petrecute pana acú, me vedu insielatu in sperantia ce nutriamu, éra credintia mi-am pierdut'o. Căci ce a facutu comisiunea de 40? — Me iertati, domniloru! se vi spunu acú partea comica a lucrului; partea dramatica se petrece aici in casa; éra partea tragica va urmá dupa ce DVóstra veti votá proiectulu de lege propusu de comisiunea centrale.

Ce a facutu aca comisiune? Fiindu că lucrulu érá foarte urgentu, a alesu o subcomisiune se pregátésca proiectulu in cestiune. Acést'a subcomisiune, a lucratu din ce in ce totu mai inectu, pana in urma abié in lun'a lui iuniu séu iuliu a. r. substernú camerei unu proiectu de lege in cestiune. Camera, naturalminte, lu-transpune proiectulu la comisiunea de 40; acést'a pentru că lucrulu inca nu perduse d'in urgentia sa, abié in dilele ultime ale lunci optovre se aduná a luá in discúsiune proiectulu subcomisiunei.

Dar' ce se intemplá aici? Proiectulu subcomisiunei se delatura si se ie in discúsiune altu proiectu elaboratu de doi membri ai comisiunei; acestu proiectu se discute, se refórma, se emenda, si in urma se substerné camerei ca votu alu majoritatei d'in comisiune, substernendu totodata si unu votu alu minoritatei, care, precum se scie, este proiectulu de lege elaboratu de romanii si serbii din acést'a camera.

Camera trimise la sectiuni atatu votulu majoritatei catu si alu minoritatei. Ce s'a facutu aici? DVóstra sciti; s'a primitu, séu nu, s'a discusu, séu nu — votulu majoritatei. Si acum? Acú avem nainte unu proiectu, care nu e neci alu subcomisiunei, neci alu majoritatei, neci alu minoritatei din comisiune; ci cum se dice e unu proiectu esitu d'in sectiunea a siesca, si renoitu, reformatu, prefacutu, indrep-

tatu, sucitu, de comisiunea centrale, apoi substernutu camerei de 8, 9 dile.

Dupa acestea, ve intrebú: ce proiectu este acést'a? de unde, d'in a cui iniciativa se nasce? daca cu atata usiorintia se potea face unu proiectu de lege in cestiunea nationale, apoi nu pricepu, ce lipsa érá a emite o comisiune de 40 membri nainte mai cu trei ani de dile, si de ce a perde atata timpu? A lamurí, a se lamurí ideele, veti raspunde. Tristu respunsu, dupa tristulu resultatu ce-lu vedemu. Dar, pe catu timpu a lucratu numit'a comisiune de 40, n'ati auditu opiniunea publica? celu putienu opiniunea publica a romaniloru si a serbiloru? Deputatii romani facusera de timpuriu unu proiectu de lege in caus'a natiunale, care lu cunósce acum tóta lumea; deputatii serbi de asemenea a facutu astfelu de proiectu; apoi, deputatii romani si serbi au facutu impreuna, séu mai bine dicendu si-a unificatu proiectele loru, v'a datu unu singuru proiectu in asta cestiune vitale; si DVóstra sciti, că d'in tóte partile s'a manifestatu opiniunea romana si serba pentru acestu proiectu, care vi este cunoscutu acum mai bine de doi ani, si care de romanii si serbii d'in asta tíera s'a primitu cu multa adercintia si placere.

Astadi totusi vedemu unu proiectu, ce nu scimu de unde vine, si care n'a lutu in considerare aca opiniune publica expresu cu atata vigóre, dar care in tóta liter'a si pe tóta pagin'a areta aca politica sghireita, ce io, dupa atate promisiuni, neci-odata n'asiu fi acceptat'o de la deputatii natiunci magiare, ori că acele promisiuni n'au fostu sincere. O! atunci totusi remane adeveru că „potentes potenter agunt,“ si DVóstra cari aveti acum poterea a mana, intr'adeveru că potericu lucrati. Dee ceriulu, vi-o poftescu, se nu suferiti neci-odata pagub'a acesteia poteri.

Acum dd. mei, trecu la obiectu, la proiectulu de lege ce este la ordinea dilei. Ca totdeun'a, si acum voiu vorbí strinsu la lucru. Nu voiu urmá neci partea filosofica si de dreptu naturale, neci partea istorica si legale a cestiunei. Cea d'antaiu vi-a aretat'o deputatulu si amicu meu Alesandru Mocioni, cea de a dóua vi-a demústrat'o deputatulu si de asemenea amicu meu Dobrzansky. Dar neci me voiu n'altá la aca culme de civilizatiune, de unde a vorbitu d. b. Eötvös, sförtiandu-se a aretá că civilizatiunea in Ungari'a e conditiunata de limba magiara; ci lasandu pe acést'a in ide'a sa de civilizatiune, voiu vorbí in catu voiu poté la partea practica a cestiunei. Nainte de tóte, acum chiar la inceputu, vi dechiaru că proiectulu de lege alu comisiunei centrale nu-lu potu acceptá neci macar in principiu. Nu-lu potu acceptá pentru că nu purcede din neci-unu principiu, si nu staveresce veri unu principiu.

Dupa mine, domniloru, integritatea teritoriale a tierii si unitatea politica nu este acelu principiu, din care ar trebui se purcedem la deslegarea cestiunei de limba si nationalitate. Limb'a si nationalitatea, diversitatea de limbe si nationalitati, nu periclitéza acelu principiu. Integritatea teritoriala a tierii si unitatea politica nu se manifestá in unitatea de limba si nici in asié-numit'a unitate de natiune politica, ce la noi, unde sunt atate natiuni: romana, serba, magiara, nu pôte avé neci-unu intielesu; ci ea se manifestá intr'unu domnitoriu, unu singuru gubernamentu, legislatiune, armata. Éca espresuniile reali ale unitatei de statu; radiemulu si garanti'a acestora este libertatea si egalitatea natiuniloru atatu in privint'a politica catu si in cea nationala séu a limbei. Ve intrebú daca in proiectulu de lege alu deputatiloru romani si serbi, este numai o espresione macar, ce ar fi indreptata contra intregitatei teritoriale a tierii séu contra unitatei politice a statulu? Ve intrebú, daca poteti DVóstra deduce acést'a si macar din spiretulu acelu proiectu? Nu!

Unitatea politica a statulu nu este, nu pôte fi conditiunata de unitatea de limba, si cu atata mai putinu nu de pusetiunea privilegiata a unei natiuni a supra celorlalte; din contra, asta pusetiune privilegiata pôte se periclitéza unitatea teritoriale si politica. Vedeti, proiectulu de lege alu comisiunei centrale tocma astfelu de pusetiune privilegiata vre se infintieze pentru limb'a si natiunea magiara, vrendu a o decretá de unic'a politica, ma ce este si mai absurdu: vrendu a legiferá că tóte natiunile: romana, serba si celelalte tóte facu natiunea politica magiara, un'a si nedespartita. Lucru neaudit si nepreceptu de mintea si

preceperca omenésca. Chiar pentru aceea, proiectulu de lege alu comisiunei centrale, neci nu-lu potu numí de „proieptu de lege pentru egal'a indreptatire a natiuniloru“, precum vreti DVóstra a-i dá nume; ci mai vertosu si mai potrivitu l'asiu numí „proieptu de lege despre limb'a si natiunea magiara.“ Inse, a face astfelu de lege nu érá de lipsa. Acolo sunt legile de la anii 1836, 1840, 1844 si 1848. Sunt pline aceste de dispositiuni privilegiate pentru limb'a si natiunea magiara, si de desnatiunalsare séu magiarisare a celorlalte natiuni. Daca nu cumva, DVóstra vreti a santiuná aceste legi chiar prin proiectulu de lege ce este la discúsiune. Atunci inse legislatiunea vine in contradicere cu sine insasi. Căci in adresa de la 1866 éca ce se dice: „simtiulu de nationalitate ce se desvólta din di in di, merita atentiune, si cel'a nu se mai pôte mesurá cu mesur'a timpiloru trecuti si a legiloru vechi.“ — Acum ce este acestu proiectu alu comisiunei centrale, de catu mesur'a timpiloru trecuti si a legiloru vechi, ce vatemala natiunile chiar in desvoltagea simtiului loru nationalu!

Mai incolo totu in aca adresa se dice, că: „noi (adeca camera) cu voia sincera suntemu gat'a a garantá prin lege totu ce ceru intereselu loru (a natiuniloru) si interesulu comunu alu patriei.“ Asié credu că acéa éce este interesulu loru, interesulu natiuniloru, numai ele potu se spuna mai bine, numai ele sunt competente aci. Si pentru aca sum de parere că mai bine se urmá aci ce s'a urmatu in cestiunea cu proiectulu de lege despre educatiunea poporulu: a conchiamá o ancheta de tóte natiunile, séu a le conchiamá in adunari nationali si a li ascultá parerile, dorintiele si sentiemintele. Pentru că, precum ministrulu de culte si instructiune publica dlui b. Eötvös — care mi pare reu că nu e aci — in siedintia de la 24 iuniu a. c. respundendu dlui deputatu Alesandru Csanádi in cestiune religiuaria, a disu acestea: „negu că guvernulu ar avé dreptu, si nu credu că chiamarca legislatiunei ar fi a decide in aceste (religiuaric) cestiuni fara a luá in considerare sentiemintele, parerile si dorintiele fic-carci biserice, pentru că in trebi religiuaric pôte simpl'a majoritate a decide cestiunea, dar nu a o deslegá; in cestiuni inse, deslegarea e de doritu“; chiar asié dieu si io acum in cestiunea de limba si nationalitate; simpl'a majoritate o pôte decide, dar nu a o deslegá, si nu o pôte deslegá mai alesu cum este compusa astadi acést'a camera, care e in majoritatemagiara, si nu-i vine la socotéla a luá in considerare parerile, dorintiele si sentiemintele natiuniloru in cea mai mare cestiune, in cestiunea de limba si de nationalitate, care asemenea religiuaric, ma si mai multu este conditiunea vietiei unui poporu.

Acú se mi fio iertatu a spune dlui ministrulu de culte că frecarile religiuaric nu atunci au inceputu a inectá candu s'a prochiamatu principiulu de egalitate pentru tóte bisericile, ci atunci candu acestea s'a vedutu asecurate in esistintia loru; asié si frecarile nationali, nu atunci vor incepe a inectá candu se va prochiamá principiulu de egalitate pentru natiuni, ci atunci candu acestea se vor vedé asecurate in esistintia loru nationale. Totu in adresa ce pomenii se dice: „noi (camera) in crearea legiloru referitorie la interesele diferiteloru nationalitatii inca vom urmá principiulu dreptatei si fratiéteatii.“

Se incercu domniloru a demústrá că in proiectulu de lege alu comisiunei centrale nu sa urmatu neci principiulu dreptatei nici alu fratiéteatii? Este dreptate si fratiéteata acolo unde libertatea si egalitatea individuala; libertatea si egalitatea nationale, libertatea si egalitatea asociatiuniloru nu s'a lutu in neci o consideratiune?

Se dice că legea nu face deosebire intre cetatienu si cetatienu si că legile timpiloru trecuti usulu drepturiloru politice nu l'a conditiunatu de la calitatea unei séu altei nationalitati, ci, dupa conceptulu de atunci, numai si numai de diplóme nobilitari.

Potu se vi concedu acést'a, inse concedeti-mi si DV. ca facia de acést'a asertiune se vi spunu că proiectulu de lege alu comisiunei centrale este acél'a care face deosebire intre cetatienu si cetatienu; pentru că pe cetatienu, cari nu sunt de limba magiara, ii silésece a invetiá acést'a limba, altminte nu potu fi directori in statu. Asié daru in loculu diplómei nobilitarie d'in timpii trecuti, acum se creéza alta diplóm'a, diplóma limbei magiare.

Dlu ministru de culte a disu că dacă am arondă districtele după naționalități, și s'ar decretă acolo o singură limbă domnitoria, atunci indivizii celor lalte naționalități cari pôte ar fi acolo, s'ar affă vatemati; și o astfel de arondare ar fi unu privilegiu, era acum au trecut timpul privilegiilor, dar atunci, pentru ce creati privilegiu pentru limbă și națiunea magiara? și candu DV. veniti a decretă această limbă și națiune de unica domnitoria în țiera, atunci cele-lalte națiuni se nu se senta vatemate? și candu impuneti indivizilor limbă magiara pentru că altminte nu potu servi neci statului, atunci vine dlu ministru de culte și dice că nu vre privilegiu pentru comitate? Privilegiulu este privilegiu ori-unde, stergeti-lu dar și nu creati privilegie noue. Nu restringeti liberă întrebuințare a limbelor; nu creati lege, care face deosebire între cetățienii și cetățienii; că ori-ce lege de asemenea natura, vatemă libertatea și egalitatea individuale; și astfel de lege țiene a fi proiectulu comisiei centrale.

Dar acestu proiectu de lege vatemă și libertatea și egalitatea națională; pentru că creceza o națiune oficială seu politica, seu nu sciu cum mai numiti națiunea magiara, era celelalte nu le ie în neci-o considerațiune ca și cum ele neci n'ar mai existe neci după istoria, neci după lege, neci de dreptu, neci de faptă, macar că existința loră din neci unu punctu de vedere nu se pôte trage la îndoială. Deputatul A. Dobrzansky vi-a aretat ieri până la evidința legile și istoria existinței naționarilor d'în această țiera; era în faptă, cautați împregiurulu DV. și le veti vedé.

Ungari'a în privirea de limbă și naționalitate n'a fostu neci odata statulu specificu magiaru. Insusi Stefanu, primul rege alu Ungariei, a recunoscutu că în statulu ce domniă sunt mai multe națiuni, precum sunt și astadi. Elu insusi a disu se nu domnească o națiune a sup'ra celei lalte. Ne graecus super latinum, nec latinus super graecum dominet. Prin urmare, și după esternele legi ale dreptului naturii nu pôte fi în dreptu neci-o națiune a impune alteia limbă sa, căci abstragendu de la alte, ori-ce forță nasce respalire și asié credu că nici unii n'avemu lipsa de această.

Acestu proiectu de lege vatemă și libertatea și egalitatea bisericească; pentru că autoritățile bisericești cu guvernulu au se corespundă în asié numit'a limbă oficială seu limbă de stat, care diceti că este cea magiara; și mai multu, că autoritățile bisericești între sine au se corespundă seu în limbă oficială, seu în limbă aceloră catra cari se adresăza — adeca în urm'a urmelor: cea magiara; ordina apoi ca procesele verbali se se substerna guvernului în traducere magiara. Dacă, domnilor, este biserica liberă în statulu liberu, atunci nu este iertatu a creă legi cari vatemă dreptulu de autonomie alu bisericii, fie și numai în respectulu întrebuințării limbii naționale. Totu asié vatemă acelu proiectu și libertatea și egalitatea asociatiunilor, ordinandu pentru aceste, totu aceea ce ordina pentru autoritățile bisericești.

În urm'a acestoră indrasnescu a afirmă că pe catu timpu proiectulu de lege alu comisiei restringe liberulu usu alu limbelor, pe catu timpu nu considera și nu respeta libertatea și egalitatea nici individuale nici naționale nici bisericești, ma nici libertatea și egalitatea asociatiunilor, pe atatu timpu acelu nu pôte se aiba putere de viață de o parte, de alta parte în catu acelu s'ar impune naționarilor, aceste lu voru consideră de o lovitură fatală, care ca nedrepta și nemorală odata totu va trebui se încete. (Presedintele chiama la ordine, se nu întrebuințeze expresiuni vatematorice.)

N'am vatematu pe nimene. Esprosiuni vatematorice n'am întrebuințatu; chiamarea la ordine acf nu pôte avé locu (strigari: se continue, se audimu). Dloru, me grabescu a fin. Voiu se facu o paralela între proiectulu de lege alu comisiei centrale și între celă alu deputatilor romani și serbi.

Acestă e proiectulu de lege alu libertății, frățietății și egalității în cestiunea limbii și naționalității, celă este impunerea forțiată a limbii și națiunii alitatei magiare celor lalte naționid'în țiera. Acestă recunșce națiuni egale între marginile teritoriale și unitatea politica a statului, celă nu recunșce în această țiera națiune și limbă de catu magiara și ărași magiara. Acestă recunșce individulu liberu și biserica liberă în statulu liberu, celă nega individulu

și bisericii celu mai naturalu și mai neprescriptibilu dreptulu limbii. Acestă chiama la unire pe tôte națiunile țerii, celă respinge de la națiunea magiara pe tôte celelalte națiuni. Celă pucece d'în prejudețiu, că nu este alta de catu prejudețiu aceea, că, dacă se vor recunșce prin lege mai multe națiuni în țiera atunci impartirea țerii este neincungiurabilă, contra caruia, tocma ca prejudețiu, indaru te vei luptă cu arguminte; era acestă, proiectulu de lege alu deputatilor romani și serbi, pucece d'în principiulu de libertate și egalitate națională recunoscutu de tôte Europă, care cu sofisme dă, inse cu arguminte valide nici odata nu se pôte combăte; elu va reformă lumea, elu are se ne reforme și pe noi.

Putienc mai am de disu, des' în asta cestiune s'ar poté vorbi forțe multe. Desclintu vreu se mai insemnu că după proiectulu de lege alu comisiei centrale, DV. vreti se creati poporul, comunitățile pentru dirigatori, era nu acestia pentru poporu. Prin acelu proiectu de lege siliti pe bietulu satenu se invetie și se scie patru limbe (unde e aceea?) Cautati §. 14, inea și mai multu; după acelu proiectu chiar și creditulu publicu lu condiționati de limbă magiara cas' cum documintele scrise în alta limbă n'ar avé nici o valóre, neci unu creditu (unde e aceea?) Cautati §§-i 18 și 20.

Asié credu că în cele ce am disu pana acum, am respunsu în catu-va dlui ministru de culte, (Ba n'ai respunsu!) Mi pare reu că nu mai ascultatu, candu am vorbitu despre privilegiulu limbii magiare facia cu privilegiulu dlui ministru ce-lu afirma pentru comitate, și am disu că între privilegiu și privilegiu nu este deosebire.

Dar DV. domnilor, ne acusat' că gravităm în afara, că vremu desbinare, — de catra cine? de catra cas' domnitoria? Asié credu domnilor că această acusa ori cui s'ar poté face mai curundu de catu romanilor (Cui dar?) Cetiti istoria și nu mergeti tare departe în ea, și veti vedé. Desbinare de catra magiari? Candu a încercatu romanulu a se desbină de unguru? Aretati-mi unu singuru datu în istoria, și-mi voiu plecă capulu, — pana atunci nici în gluma nu vi credu. Din contra dloru, romanulu totdeun'a a cercatu o legatura mai strinsa cu ungurulu, dar această purure l'a respinsu (sgomotu). Vedeti actele dietali în Transilvania, studiat' istoria. Gravitate în afara? În catro? Nu, nu noi vom fi cari se pasesimu vre-odata dulcea noastră patria.

D. Bartalu altaieri finindu-si cuventarea a disu că: aici trebuie se traimu, aici trebuie se morim! — Asié este. Dar candu voim a trai împreuna, se nu creăm legi, cari nu ni asigura și ni amenința viața națională, se nu creăm legi despre cari DV. poteti dice cu sant'a scriptura că: „legi aveti și după legile vóstre cauta se perim.“ Numai atunci candu nu vor fi astfel de legi, atunci vom trăi, atunci vom mori împreuna.

Deci dloru, ve rogu, rogu prè umilitu pé on. casa nu vôte proiectulu de lege alu comisiei centrale; dar nu votati în tôte neci proiectulu nostru (s'audim!); ci dacă acum trei ani de dile nu s'a potutu lamurí ideele, dacă în trei ani s'au facutu atate proiecte de lege în catu stau acele cu valm'a, atunci se spunemu că inea nu ne-am luminatu destulu despre cestiune, și se o lasamu mai bine pe alte timpuri de catu se delegati asié precum vreti a o delegá. Dacă totu-si vreti se faceti lege, atunci primiti, de basa la desbaterea speciale proiectulu minorității (miscare, sgomotu) adeca proiectulu deputatilor romani și serbi (sgomotu), dicu se-lu primiti, că-ci și DV. diceti se primim alu comisiei centrale, și n'oa se nu ni ic iertatu a dice, se primiti alu nostru? faceti în acestă tôte emendamințele posibili, se primiti inse și modificările ce le dise deputatul Dobrzansky în ședința de eri.

Încehu și dicu că de basa la desbaterea speciale primescu proiectulu de lege alu deputatilor romani și serbi; era proiectulu comisiei centrale nici în generalu nu-lu primescu (aprobari în stang'a estrema). Anu disu.

Cei interesati în Orientu.

Este usioru a recriminã cu privire la agitatiunile ce le face Romania, complice seu nu Rusiei și Prusiei. Este usioru a dice diplomatiei: Voi sunțeti cei ce au facutu cestiunea

orientului; slăbitiunea Turciei voi atî facu'to. Cine deci, dacă nu voi, și-a imaginatu această situațiune absurdă, acestu imperiu otomanu, avendu de vasali Romania și Serbia, pe cari neci o legatura federală nu-i lega de densulu? Cine deci a claditu acestu rogu (esiafodu) întonandu protecțiuni în orientu; rogu, multămita caruia romanii și serbi sunt proteși contra suzeranului lor, fora ca suzeranulu loră se fie proteșu contra densilor? Suzeranitatea Pôrtei fiindu numai nominală în Serbia și Romania, conduce pe serbi și romani — ne dependinti în faptă — a trece de conspiratori candu ei au în realitate catra Turcia relațiunile ce are o putere catra alt'a. În adeveru nu existe neci o diferenția între bandele bulgare ce se organiză în Romania și bandele garibaldiene ce se organiză în Italia. Cestiunea e curatu internațională; ea nu e cestiune de catu pentru că diplomatia străducesc a presupune între Pôrta și guvernele romanesco și serbesco o legatura ce nu existe și ce nu pôte existe.

Cestiunea peste totu pôte avé numai două deslegari: prim'a este de a consideră Romania și Serbia ca state ne dependinte, ca guverne ce n'au neci o legatura cu Sultanulu; a două este d'a stabili o legatura federală serioasă între Romania ne dependinte, Serbia ne dependinte și Turcia reformată. Dati Turciei unu guvern seriosu, seu mai bine dicendu lasati Turcia se-si dee unu asemenea guvern și veti fi deslegatu cestiunea. În aceea di, Turcia va poté se dee Candiei autonomia completă, pentru că, siese luni în urma, Candia, Romania, Serbia, Grecia ele inse se vor grupă în federațiune cu Turcia, pentru că, facendu-se această, se vor sterge jurisdicțiunile consulare, nu se va mai vedé acestu minunatu imperiu otomanu unde catolicii sunt proteși de Francia, protestanții de Anglia, ortodossii de Rusia, și unde musulmanii singuri nu sunt proteși de nimene. Noi vedemu ac' inconvenientele reuniunii bisericii cu statulu: intipuit-ve această plaga de reuniune a bisericii cu diplomatia!

Cu aceste două deslegari, în cari a două este consecința celei d'antate, intrigele straine vor încetă pentru purure, lipsindu-le nutrementulu.

Dar nu vor ca intrigele se încete. Rusia are ale sale priviri personale în cestiune. Multămita nepotinciosei agitaciuni ce Francia întretiene de la Sadova în coci, Prusia complica afacerile din orientu cu totu talentulu de complicațiune ce posedu barbarii ei de stat, pentru ca în acestu punctu se-si pastreze o cestiune cu Austria seu o alianță în contra Franciei. Austria însăși, nevinovată Austria, nu este nedispusa d'a întretiené această desordine; dualismulu ungurescu i-a deschisu orizonte noué spre Serbia și Romania. Anglia e multu mai putiencu desinteresată în orientu de catu ce se crede de comunu; nu dicu cumca Anglia doreșce caderea imperiului otomanu, ci că de la organizațiunea navigatiunii rapedi, de candu coróna substitue pre compania de Londra în guvernarea Indiilor, de candu e cu desvoltarea ce a luat productiunea de bumbacu anglo-indiana, Anglia nu mai este indiferentă pentru Egiptu, care, împreuna cu India, i vor ascură unu monopolu de bumbacu egalulu celui alu Americii.

Resumu: Situațiunea în orientu e curatu artificioasă. Pana la unu punctu óresi-care, ea împreuna pre Peusia, Rusia și Anglia în contra Franciei, carea unică este dedreptulu desinteresată în cestiune. Ea lasa unu instrumentu în manile celui ce va voi se seduca pe Austria.

Care este dara interesulu Franciei? Se astupe acestu isvoru de alianție.

Cum pôte dens'a face această? Ajutandu stabilirea unei federațiuni orientale.

Care este condițiunea indispensabilă pentru ca se se stabilească această federațiune? Asediarea unui guvernamentu liberu în Constantinopole.

(„La Liberté.“ 27 nov.)

Leone Cahun.

Transilvania.

Guvernulu ungurescu nu e mai putiencu apesatoriu de catu celu austriacu, (Celu austriacu a fostu lapte cu colacu fatia de istu ungurescu. Trad.) des' face a se sună în gura mare că e liberalu și că voiesce ca fie-care

suditu alu regatulu transilvanu se se bucure de tôte drepturile în catu se intréca pe republicele cele mai curatu democratice, tinde totusi, cas' Rusia, a magiarisă desclintele naționalități din care e compus, adeca pre polecii de la fruntariile extreme de medianópte, pre slovacii de la nordest, pe romanii laesaritu, pe serbi la mediadi și pe croati la mediadi-apusu, precum și pre nemții din jurulu Pasionului.

Au uitatu dechiaratiunile din 1849 candu fura batuti, au uitatu promisiunile facute lui Garibaldi candu Klapka, Kossuth și Teleki erau în esiliu, astadi că se folosira de necunoscința etnica alui Beust, desbinara imperiulu austriacu în două state independente, și se fecera — cum diseram — apesatori cas' moscalii. Diurnalulu de Viena „Neue Freie Presse“ nu potú a nu li-o spune că magiarii sunt unu poporu care nu s'a sciutu inea desface de stravechi' loră barbaria unică.

Învetiatulu istoricu și publicistu Papiu Ilarianu, într'o scriptura publicată la Iasi în 1861 și carea fu tradusa în franca și italiană demustră în ce modu magiarii tratara pe romani în secele trecute; mai nainte de densulu a demustratu această D. Brateanu în epistólele sale catra magiarulu Irany tiparite la Paris în 1851. Astadi, diurnalulu democraticu din Bucuresci „Romanulu“, într'unu articlu recente descopere uritele despusetiuni ale guvernului ungurescu pentru a reduce pe romani la o stare mai rea de catu a ceterilor, (Întru întielesu naționalu. Trad.) desi romanii forma majorantia în Ungaria orientala și în Transilvania, vor se-i aiba mai asié cum se tratéza negrii în statele de sudu ale Uniunii americane.

Magiarii, fiindu bogati, dau bani diurnalulu francescu „Constitutionnel“, și această se face ecou alu calumniilor magiare contra romanilor. Ii reprezenta cas' sedusi de Rusia, depingu principatele cas' focularele de rescóla contra despotilor magiari, și ca semi-barbari, pre candu e cunoscutu ce numerosi emisari magiari, încarcati bine de bani, sunt imprasciati prin Moldova și prin mic'a Valachia pentru a impinge la separatismu și a conjurá pre boiarii retrogradi ca se ruineze ministerulu democraticu Goleșcu-Brateanu.

În principate, precum se vede din respunsulu datu Sultanulu de acelu ministeriu, nu se conspira în contra lui, nu se favoreșce rescóla bulgara, și tôte cate se tiparescu în foile din Pesta în asta privința sunt mintiuni nerusinate.

Din contra, cumca magiarii apésa pe romanii din Ungaria e faptă prè secură. Romanii au facutu unu memorandum adresatu peterilor europene, datu din 15 iunie a. c. Testulu fu publicatu de curundu în „Stéu'a Orientelului“ nr. 19 din 29 octobre. Nu l'a produsu neci unu diurnal din Italia, Francia Anglia și Austria. Dacă fóia noastră n'ar fi numai septemana, noi am fi datu traducerea inse această vor trebui s'o faca „Riforma“ de Florința și „Siècle“ de Paris, cari fiindu diurnale liberali în faptă, nu se dau cumperate de aristocrația magiara cea avută, prè potințe și nedrepta.

Spre norocire, nemții austriaci incepu a cunșce cumca Beust îi sacrifică magiarilor. Galitani, cari cerusera spriginulu acestoră pentru a dobandi autonomia loră, fura respinsi, astfel se vedu siliti a face cauza comună cu celii, frații lor de rasa. Croatii cari prin mandatarii loră cei sedusi de aurulu (dóra oficiile? Trad.) magiaru subscrisera fora precauțiune unu pactu de uniune, acum pentru cestiunea Fiumei sunt aprópe a revocá acordulu facutu; apoi Dalmatia, voindu a fi autonoma, adeca ne dependinte de Croatia, remane desfacută de tirégatulu anesu Ungariei.

Tôte aceste cercustantie ne face a sperá că Transilvania va sci revocá uniunea nelegală . . . cu Ungaria . . .

Se dise în unu timpu, candu turcii erau triumfanti și potenti, că imperiulu austriacu era una necesitate politica pentru a salvá Europă de invadintele islamismu, și că Ungaria era bariera. (Autorulu continua a demustrá că după principiile istorice a urmatu dogm'a de naționalitate. Dacă ungurii atunci au potutu se aiba dreptu, se spuna care este acum dreptulu lor de existința dacă nu țienu socóta de naționalitatii de acelu dreptu naturalu alu naționalitatilor, pe care se baséza egalitatea tuturor.)

„L'Unità Cristiana“.

Acusatiunile contra Romaniei.

Ceea ce lipsesce mai multu tieriloru orientale — nu vom intrelesa a o repeti — este d'a fi cunoscute mai bine. Lumea si-inchipuesce nisce regiuni barbare, fora de civilizatiune, a caror'a poporatiuni se agita a nemic'a lipsindu-le ori ce scopu politicu presu.

Acest'a e ide'a ce si-au facut'o de forte lungu timpu in Francia despre tierile magnifice in mediloculu caror'a curge Dunarea de josu. Unu poetu romanu, carele era cu multu mai nainte de 1848 dej'a unulu dintre principalii misionari de libertate ai patriei sale, ni-a enaratu ca presentandu-se elu atunci a face cunoscutu deputatiloru nostri aspiratiunile Romaniei si Moldaviei, — se acceptau a vede in elu pre unu omu acoperitu cu pei de vita.

Acum, priviti ce progresu, ce mersu rapidu! Acesti loutori de la Dunare, pe cari deputatii nostri nainte de 1848 ii credeau a fi remasi in starea unde i-a lasatu Traianu, sunt astadi Romanii, si de Romania se tiene socot'a in politica.

Cetii diurnalele rusesci nemtiesci seu corespondintiele austriace, si chiar corespondintiele cele mai impartiale, si voi veti intalni in fie-care momentu numele de Romania. Ce facu Romanii? cu cine sunt ei? ce partita favoriseza ei? Fascior'a mica de arme ce ajunge pe teritoriulu loru are puterea a misca pe toti novelistii. S'ar dice ca ei tienu singuri cestiu-ne Orientului in mani si ca ei potu dupa placulu loru face se esa ori batalia ori pace.

Se ni se creda? Candu in veri cati-va ani, unu poporu, din o situatiune ascunsa, necunoscuta, pasiesce spre o situatiune atatu de considerabila, acest'a areta ca elu are unu a-deveratu meritu. Agitatiunea factioasa produsa prin nisce omeni seu prin nisce evinente, n'ar fi fostu de ajunsu a scote Romania din obscuritatea sa. Trebuia se aiba in sine o vitalitate feconda daca lumea si astadi se nepacuesce de aceea ca ce face Romania si ce va face. Daca ea nu avea valorea sa reala in joculu lucrurilor, ea nu ar preocup'a pe nimene.

Am vedutu in 1867, admirabila espositiune a produpeloru ei teritoriale. Toti economistii au privit'o, si D. Audigance, pe carele lu pomeniramu mai de unadi, i-a consacratu mai multe pagine frumoase scriindu luptele pacice ale poporaloru.

Acest'a areta ca in adeveru industria nu e totulu. Agricultur'a merita asidere d'a fi laudata si incuragiata. Acum, nimene nu va crede ca unu poporu carele avendu o tierra roditoria scie se-i trage folosulu, carele nu o lasa nelucrata cum era multu timpu Spania si Italia, se fie unu poporu de agitatori.

O natiune carea iubesece pamentulu, carea i place a vede spicele aurindu-i racol'ta, nu e o natiune periculosa si carea ar fi sminta a-i croi seu mesura libertatile sale. In totu anulu milioane de hectolitre in grau pentru trebuintia Francei si Angliei parerescu porturile de la Galiti si Braila. Numerulu nu se micsioresce. Politia la Romani n'a facutu dauna agriculturii. De ce dar se tanguesce lumea? Au dora nu e tieranulu duru de la Dunare in totu-de-una nutritoriulu Europei?

Ah! deca agitatiunile ar fi nemicitu lucrulu fecundu, noi am precepe acusarea Romaniei. Dar deschideti statisticele! Productiunea cresce cu cultur'a tieriloru danubiene.

In adeveru, noi am fi voitu ca progresele economice se marga mai rapide in patria romana ca drumurile, caile ferate, canalele se fie fostu puse in lucrare cu mai multa activitate. De acest'a inse nu potemu dice ca nu s'au facutu nemic'a. Ea a trebuitu so-si asigure creditulu in Europa; l'a avutu; si multiamita creditulu acestuia, se potura incepe prolepte mari, a se studi'a, a fonda intreprinderi, a cugeta la legarea principalelor locuri intre sine si cu Austria si cu Ungaria. Municipalitatele au amelioratu, curatitu mai multe orasie. Drumuri, puncti s'au construitu.

S'ar fi facutu si mai multu daca Europa era cu mai multu respectu catra Romani, daca amenintariile, ce veniau acusi de o parte acusi de alta nu ar fi tulburatu straduintiele loru. Cum se porthe ei grige mare de caile ferate candu aveau se se tema ca vor trebui se se apere? Atunci se cugeta la inarmare mai na-

inte de a se cugeta la pamentu si la progresulu economicu.

Inse chiar in privintia puntului acestuia din urma, ce mari reforme nu s'au facutu? Au dora lucratoriulu de pamentu n'a devenitu proprietariu? Au dora instructiunea obligatoria nu s'a proclamat? seu dora aici nu sunt scoli in tote locurile insemnate? seu dora pedeps'a de morte nu s'a stersu? seu administrarea bunurilor clerului nu s'au modificatu in sensu patriotica? seu sistem'a monetaria nu s'a reformatu in principiu? Pre cum diseremu, dora espositiunea din 1867 nu ni-a aretatu ca Romania pote rivalisa in mai multe feluri de lucrari cu strainii cei mai propasiti in civilizatiune?

Nu! unu poporu care luera, care produce, care face ce pote, nu e unu poporu agitatoriu. Acest'a pote fi unu poporu care si-voiesce pusetiunea sa, care se afirma, dar nu unu poporu de ambitiosii!

De altminte, ce se mai cerc de la Romania? I se face imputatiunea a fi acusi in partea Francei, acusi in partea Rusiei. Ea e ca toti accia cari cauta se-si intaroseca pusetiunea loru. Daca va fi respectata, va fi si va remane curatu romana. Nu va fi mai multu neincredieria ci credieria. Nu va mai fi agitata ci liniscita. Nu va nepaciu mai multu pe nimene, pentru ca nu va fi mai multu nepaciuita.

Ilustrulu nostru Michelet a scrisu, acum 15 ani, in „Siecte“, un'a din cele mai magnifice pisode cari au esitu din pen'a lui. Elu a povestitu nisuintiele Romaniei, atunci impartite, devotamentulu patriotiloru cari au cutezatu a infrunta jugulu si intrigele Rusiei atotputernice pe timpulu acel'a in tierile acestea; elu a spusu suferintiele loru, esilulu loru, curagiulu loru eroicu si misiunea loru prin tota Europa si Francia in particulariu.

Cum se se creda ca totu acesti patrioti ar pote astadi se iee parte la intrigele Rusiei acesteia contra careia ei, cei d'antaiu au radacatu stindardulu in Oriinte?

Edgar Quinet in a sa admirabila carte intitulata *Romanii*, dice ca suferintia ce mai multu pote apesa pre omu e, *a nu ave patria*.

Marele poetu filosofu adauge ca, caleorindu odiniora prin tierile romane, se vedea suferintia acest'a depinsa pe fetiele locuitoriloru.

Se va crede ca ei au uitatu aceea ce suferitu? Se credemu ca ei nu-si iubescu patria loru mai pe susu de catu tote bunurile?

Nu! caci de recetimu pe toti scrietori nostri mari cari totu de odatu au popularisatu si poetisatu caus'a romana, vom vede ca e imposibilu ca poporulu acest'a ce a fostu atatu timpu bulevardulu impenetrabilu a raselor slave si turce, se se arunce candu-va in bratiile Rusiei. Acest'a voia se-lu insiele, dar nu l'a potutu. Este multu aluatu vechiu natiunalu in tote inimile.

Edgar Quinet, in a sa admirabila discutatiune despre Romani, analiza colectiunea traditiuniloru loru, ce a facutu celebrulu Sincel la 1808, multu timpu nainte nefericiloru nostre actuale. Nu sunt traditiuni de acelea ce premergu servitutei. Daca cutari romani ar voi se se faca agentii Rusiei, densii n'ar recusa.

Asie vedemu ca diariile cari nu se lasa a se rap'i prin informatiuni mai multu seu mai putienu precise de momentu, se cugeta nainte de a pronuncia si inregistra faptele in folosulu Romaniei.

Asie facu si *Journal des Debats* publicandu unu lungu estrasu din importantulu diariu *Romanulu* a sup'ra progreselor materiali modilocite in Romania de veri cati-va ani. Brigantagiulu ce se sustienea odiniora in Carpati, s'a persecutatu si nemicitu. Atate drumuri s'a facutu aici in ultimulu periodu de cinci ani, cate s'au facutu mai nainte in patru-dieci de ani. Proprietatile mici ale statului sunt vendute agriculturii; localitati de tergu sunt construite. Mersulu administratiunei, alta data isvoru de scandale, a devenitu organizatu. In fine, totulu intra mereu mereu in ordinea administrativa europeana.

Se-i lasamu pe Romani a respira! In locu de a-i condamna ca pe nepotintiosi si de a-i presenta ca jocuri'a intrigeloru rusesci, e de lipsa a revoca trecutulu. Tota Francia liberala, tota pres'a libera europeana ar fi comisus ac'i o eroe sustienendu-i de unu patriariu de

seclu, care eroe inse nu s'a adeveritu de totu ca s'a comisus.

(„Le Siecte“) *Leone Plée.*

Economia.

Preturile negotieloru sunt:

centenariulu (marge, mase)	
<i>Bumbaculu</i> Egiptianu	76. — 78. —
„ Nordamer, middl.	57. — 59. —
„ Greoescu	57. — 59. —
„ Levantinu 1.	57. — 59. —
„ Persianu	57. — 59. —
„ Ostind. Dhol fair	55.50 57. —
„ midd. fair	55.50 57. —
<i>Canep'a de Apatin</i>	18.25 20.25
„ Italia, curatita fina	63. — 77. —
„ „ medilocia	46. — 59. —
„ Polonia naturala	16.25 19.25
„ „ curatita	14. — 30.50
<i>Inulu natural de Polonia</i>	18. — 20. —
„ Moravia naturalu	27. — 28. —
<i>Mierea naturala de Ungaria</i>	19.50 22. —
„ Banatu alba	21.50 23. —
„ Ungaria galbena	20. — 22. —
<i>Sementi'a de trifoiu</i> din Stiria de cent.	
„ cea rosia curatita	26. — 27. —
„ lucerna italiana	32. — 35. —
„ franceasca	43. — 45. —
„ ungariesca	32. — 32.50
„ curatita	34. — 36. —
<i>Talp'a lucrata</i> (Pfundleder prim.)	95. — 98. —
„ Corametti	90. — 93. —
<i>Pelea de bou</i> , uda cu corne, cea din Polonia de X	26—27
„ din Ungaria de X	27—29
„ uscata cent.	61. — 64. —
„ vaca „	62. — 65. —
„ vitielu „ fora cap.	126 131
„ cu capetine	111 116
„ din Polonia cu capetine	85 92
<i>Cleirulu</i> pentru templari celu negru	15.75 16.75
„ celu brunetu	23.25 25. —
„ celu galben	24. — 25. —
<i>Oleulu de inu</i>	24.75 25. —
„ rapitia (rafnatu)	24.50 34. —
„ terpentinu galitianu	15. — 15.75
„ rusescu	14.50 15.50
„ austriacu	17. — 18. —
<i>Colofoniu</i>	6. — 6.56
<i>Smol'a negra</i>	6.25 6.75
<i>Unsorea de cenusia</i> din Iliria	18.75 19.75
„ Ungaria (alba)	16.50 17.50
„ (albastra)	14.75 14.75
<i>Rapiti'a</i> din Banatu, metulu austriacu	5.50 —
<i>Perulu</i> de capra din Romania	24.50 26. —
<i>Lan'a</i> de oie, cea de ierna	85 100
„ vera	80 90
„ miera (fina)	160—180
„ oie din Transilvania	90 —
„ Brai'a, Jalomitia	66 68
„ Romania mare	64 65
„ miera	58 —
„ tabaci (Görber) din Romania	52 —
„ oie din Banatu, cea comuna, groasa	50 —
„ din Banatu tigai'a	55 —
„ vera din Banatu	— —

<i>Unsorea</i> de porcu	38.50 39.50
<i>Slanin'a</i> afumata (loco)	39.25 40.25
<i>Cer'a</i> din Banatu si din Ungaria, cea galb.	106 110
„ cea nalbita	142 148
<i>Prunele</i> uscate, din (cont.)	11. — 12. —
<i>Zaharulu</i> Raffinade	34.50 35.50
„ Melis	31.50 33.75
„ Lompen	30. — 31.50
<i>Seulu</i> de oie din Romania	— —
<i>Coltiani</i> (Knoppert) I. din 1867	14.75 15.75
„ II. „ 1867	13.50 14. —
<i>Dirdie</i> (Trentie) ungariesci, albe	10.75 11.50
„ diumetate albe	9.75 10.50
„ obele	8.25 9. —
„ ordinarie	7.25 7.75

Din caus'a s. serbatoriu arlu ven. va aparé sambeta'ser'a.

Cursurile din 30 noemvre 1868 n. ser'a

(dupa aretare oficiale.)

	banii	marc.
Imprumutetele de stat:		
Cele cu 5% in val. austr.	55.60	60.70
„ contributionali	60.60	60.70
„ noue in argint	96. —	96.50
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)	71. —	—
Cele nationali cu 5% (jan.)	64.70	64.90
„ metalice cu 5%	58.75	58.85
„ matu nov.	60. —	60.25
„ 4 1/2%	52.00	53. —
„ 4%	46.50	47. —
„ 3%	34.75	35.25
Efekte de loteria:		
Sortile de stat din 1864	104.25	104.75
„ 1860 1/2 in celo intrege	90.90	91.10
„ 1/2 separata	97. —	97.50
„ 4% din 1854	83.50	84. —
„ din 1839, 1/2	179. —	179.50
„ banof de orodet	144.50	145. —
„ societ. vapor. dunarene cu 4%	93.25	93.75
„ imprum.princip. Eszterhazy 440 fl.	160. —	170. —
„ Salm	41. —	42. —
„ cont. Palffy	33. —	33.50
„ princ. Clary	35.50	36.50
„ cont. St. Genois	33.50	31.50
„ princ. Windischgrätz a 20	22. —	22.50
„ cont. Waldstein	21.50	22.50
„ Keglevich a 10	14.50	15.50
Obligatiuni desarcinate de pamentu:		
Cele din Ungaria	76.75	77.25
„ Banatul toiu	76.25	76.50
„ Bucovina	69. —	69.50
„ Transilvania	72.50	73. —
Actiuni:		
A bancii nationali	678	680. —
„ de orodet	239	239.50
„ scoit	656	658. —
„ anglo-austriace	175	175.50
A societatei vapor. dunar.	545	547. —
„ Lloydului	248	248. —
A drumulu ferat de nord.	198.50	199. —
„ „ „ „	299.80	300. —
„ „ „ „	173.50	174. —
„ „ sud	195. —	195.50
„ „ langa Tleza	163.50	164. —
„ „ Lemberg-Czernowitz	175. —	175.50
Bani:		
Galbenii imperatorci	5.55	5.56
Napoleon'ori	9.37	9.39
Friedrich'ori	9.75	9.80
Suverenul engl.	11.75	11.80
„ imperial ruscesc	—	—
Argintulu	116.50	117. —

Orarie portative de Genf

de aur:

Cylinder, auru nr. 3, 8 rub.	30—36	cu sticle cristalline	42—45
„ cu fedelu de aur	37—40	cu 2 fedele, 8 rubini	45—48
Anker cu 15 rub.	40—44	small, cu diamante	58—65
„ mai fine, fed. d'aur	46—60	Anker	45—48
„ cu 2 fedele	55—58	„ cu sticle crist.	56—60
„ cu fedelu auritu 65, 70,	80, 90, 100	„ cu 2 fedele	54—56
„ sticle crist. fed. d'aur.	80—75	„ small, cu diam.	70—80
Remontoirs fed. d'aur	100—130	Remontoir,	70, 80, 100
„ cu 2 fedele	130—180	„ cu 2 fed. 100, 110, 180	

Orarie pentru dame,

de argintu:

Cylinder, auritu, ser. d.	13—18	d'argintu cu insemne ungariesci.	
de aur:		Alarmatoriu cu orariu, 7 fl.	
cu 4 si 8 rub.	27—30	Alarmatoriu cu orariu, cari a-	
Remontoirs sticle cristal.	31—38	prindu si luminarecandu alarmeza, 9 fl.	
cu fedelu de aur	36—40	Alarmatoriu pentru siguritate, pre-	
emailate	42—48	gatitua se pusee candu alarmeza, 14 fl	

Deposituulu celu mai mare de

Orarie cu pendulu (Pendeluhron) fabricate proprie

cu garantiape doi ani.

a se trage in fie-care di 9, 10, 11 fl.

„ totu la a 8, di, 16, 17, 18, 19, 20, 22 fl.

„ se bata la ora si la 1/2 30, 33, 35 fl.

Reparaturile se facu catu mai blue; *insarcinari* din strainatate se ceftuiesc cu cea mai mare pu-
tinalitate trimittendu-se competintia anticipative, ori postcpendu-se de la posta; ce nu convine se primesc in
solimbu. *Orarie, auru si argintu* se primesc in solimbu cu preturile cele mai inalte.
Trimittendu-mi-se pretiulu ori ce se primesc la urma de la posta, trimittu si in strainatate orarie, pentru a
ege, si pentru celo ce nu se tienu trimittu banii indata pe posta.

31 21—24